

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Bakalářská diplomová práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY

A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

Pojetí manželství na Hlučínsku: mezigenerační proměny

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Kulturní antropologie

Autor: Anna Kurková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma
“Pojetí manželství na Hlučínsku: mezigenerační proměny” vypracovala
samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem
použila.

V Olomouci dne:.....

Podpis.....

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Anna Kurková</i>
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Studijní program:	<i>Kulturní antropologie</i>
Studijní program obhajoby práce:	<i>Kulturní antropologie</i>
Vedoucí práce:	<i>doc. PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Pojetí manželství na Hlučínsku: mezigenerační proměny
Anotace práce:	Cílem mé bakalářské práce je porovnání pojetí manželství mezi dvěma generacemi (generace mých vrstevníků a generace našich rodičů). V práci se nejprve soustředím na popis regionu Hlučínska, který se vyznačuje mnoha specifickými rysy (například silnou religiozitou či pevnými rodinnými vztahy s důrazem na dodržování tradic), které mohou ovlivňovat názory na manželství a lišit se od zbytku obyvatel České republiky. Dále popisuji definice generace a manželství, které čerpám z literatury uvedené v mém seznamu doporučené literatury. Předmětem práce je zjištění toho, jak se pojetí manželství posouvá v čase, v čem se názory generací liší nebo naopak v čem korespondují, a zároveň jaké vlivy ovlivňují názory respondentů obou generací.
Klíčová slova:	Hlučínsko, mezigenerační proměny, generace, manželství
Title of Thesis:	The concept of marriage in the Hlučín region: intergenerational transformations

Annotation:	The aim of my bachelor thesis is to compare the concept of marriage between two generations (my peers' generation and our parents' generation). In this thesis, I first focus on the general definitions of generation and marriage, which I draw from the literature listed in my recommended reading list. I then focus specifically on the Hlučín region, which is characterized by many specific features (e.g., strong religiosity or strong family relationships with an emphasis on the observance of traditions) that may influence views on marriage and differ from the rest of the Czech population. The subject of this paper is to find out how the concept of marriage has shifted over time, how the views of the generations differ or correspond, and what influences affect the views of the respondents of both generations.
Keywords:	Hlučín region, intergenerational changes, generations, marriage
Názvy příloh vázaných v práci:	-
Počet literatury a zdrojů:	21
Rozsah práce:	51 s. (71 882 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Hlučínsko	9
1.1. Stručný historický kontext	9
1.2. Hlučínsko z geografického pohledu.....	12
1.3. Štěpánkovice – svatá země „Prajzské“	13
1.4. Specifika Hlučínska	14
2. Mezigenerační proměny	17
2.1. Generace vs. skupina.....	17
2.2. Pojem generace	18
2.3. Mezigenerační přechod.....	19
3. Manželství.....	22
PRAKTICKÁ ČÁST	24
4. Metodologie výzkumu	25
4.1. Cíl výzkumu	26
4.2. Výzkumné otázky	27
4.3. Představení respondentů	28
4.4. Sběr dat.....	29
4.5. Etika	31
4.6. Analýza dat.....	32
5. Interpretace dat	33
5.1. Soužití ve vícegeneračních domech na Hlučínsku.....	33
5.2. Pojetí manželství	37
5.3. Vliv rodiny na výběr partnera.....	41
5.4. Vliv víry na osobní život respondentů, manželství	43
Závěr.....	48
Literatura a zdroje.....	50

Úvod

Předmětem mé bakalářské práce je srovnání pojetí manželství mezi dvěma generacemi (generace mých vrstevníků a našich rodičů). Manželství je v dnešní době dobře prozkoumaná a významná společenská instituce. V závislosti na nových společenských, kulturních či ekonomických situacích se však jeho pojetí a význam v průběhu času mění a vyvíjí. Na druhou stranu manželství může být vnímáno odlišně v závislosti na tom, odkud pocházíme a jaké hodnoty nám byly v průběhu času předány. V regionu Hlučínska, místě s dlouhou historií a výraznými sociokulturními charakteristikami, se klade důraz na tradice a silné rodinné hodnoty. V důsledku toho může být význam manželství a okolnosti, které ho provázejí, vnímán odlišně od obyvatel České republiky.

I přesto, že nyní již patnáct let žiji ve městě, jakožto rodilá obyvatelka Hlučínska jsem byla svědkem různých proměn a odlišného přístupu k životu. Můj zájem o toto téma tedy nevychází pouze z osobních důvodů, ale také z akademického zájmu, jelikož chci sama rozšířit své povědomí a znalosti o hodnotách týkajících se manželství a jejich proměnách v tomto regionu.

Cílem této práce je zjistit, jak se v průběhu času mění pohled na manželství v oblasti Hlučínska. Zkoumám vývoj postojů k manželství, očekávání a zvyky a jaké faktory k těmto změnám přispívají. Ve své práci se také zabývám tím, zda v tomto vnímání hraje zásadní roli mezigenerační přenos a jak se generační vnímání vyvíjí v čase a v důsledku společenských změn.

V teoretické části vycházím z teorií, které charakterizují jevy popsané v názvu práce, tedy generaci, manželství a oblast Hlučínska. Tyto tři oblasti jsou podle mého názoru rozhodující pro úplné uchopení tématu bakalářské práce. Abych čtenáři poskytla přehled o pojmech uvedených v názvu, věnuji každé problematice jednu kapitolu a snažím se ji stručně a jednoduše zprostředkovat.

V praktické části se opírám o výsledky kvalitativního výzkumu, který jsem provedla v regionu Hlučínska. Tyto informace jsem získala na základě rozhovorů a zkoumání osobních výpovědí respondentů.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Hlučínsko

Hlučínský region se vyznačuje mnoha charakteristickými rysy. V České republice, která patří mezi jeden z neateističtějších národů na světě, je to region s nejvyšší koncentrací katolíků na počet obyvatel, což je vzhledem k okolnostem vcelku pozoruhodné. Oblast Hlučínska byla původně osídlena českými a slezskými skupinami, které vytvořily hlavní etnický a kulturní rámec území. S příchodem německého a polského obyvatelstva v průběhu věků se však etnické skupiny a kulturní vlivy postupně mísily. (Mečiar, 2008) Díky tomuto míšení se dnes region vyznačuje jedinečnou identitou a místem vhodným mimo jiné i pro zkoumání různých společenských vlivů. V této kapitole poskytnu čtenáři stručný přehled aktů, které vedly k současné jedinečnosti regionu.

1.1. Stručný historický kontext

Roku 1742, po prohrané První slezské válce, se musela Marie Terezie na základě tzv. Vratislavského míru až na malou část vzdát Slezska. Nově vytyčená hranice, podle řeky Opavy, rozdělila kdysi nerozdělené vévodství na pruskou (v místním jazyce "preissen") a rakouskou (v místním jazyce "císařskou") stranu. (Plaček, 2007) Obě skupiny obyvatel se v důsledku toho začaly navzájem označovat jako tzv. Prajzáci a Císařáci (obyvatelé „Prajzské“ dodnes označují každého, kdo žije za řekou, jako Císařák). Obyvatelé Hlučínska se tak musí integrovat do nové společnosti s jiným jazykem a hlavně odlišným náboženstvím. Většina německy mluvících zemí byla totiž protestantská, což pro katolické Prajzáky bylo těžce skousnutelné. (Rozhlas, 2021)

Období válek v 18. století mělo velký vliv na ekonomiku oblasti, mimo jiné i odtržení od velkých měst jako byla Ostrava či Opava. Hlučínsko se tedy kvůli bídě a vysoké nezaměstnanosti stává závislým na Pruském království, kde se jim daří najít práci převážně ve výstavbě budov. Díky potřebě dojíždět do Pruska vzniká i nutnost naučit se nové řeči, čímž se poprvé začíná mísit místní jazyk moravština s prvky jazyka německého. (Vyhlídal, 1930)

Nejvíce nejisté období si ale Hlučínsko prožívá během období mezi První a Druhou světovou válkou. Vše začíná v roce 1918, kdy se region po dlouholeté součásti v Prusku musel připojit k Československu. Obec prochází náročnou modernizací a v důsledku hospodářského a politického vývoje vznikají problémy. (Vyhlídal, 1930) Střet zájmů mezi obyvateli Československa a Hlučínska a nedorozumění vyústilo v anexi Hlučínska Československou republikou v roce 1920. *„Díky této izolaci bylo Hlučínsko téměř nedotčeno českým národním obrozením. Kontakty s Moravou se omezovaly na návštěvy poutních míst v Hrabyni, na Velehradě a na Hostýně. Moravština proto nedržela krok s rozvojem češtiny a i když byla používána i ve škole a v kostele, stávala se stále více nářečím vhodným jen pro domácí potřebu. S postupem doby si chybějící nové výrazy vypůjčovala stále častěji z němčiny, která zaujímala místo dominantního dorozumivacího jazyka úředního i společenského. Současně s tímto jevem sílily v psychice a jednání Hlučičanů pruské prvky a hodnoty.“* (Plaček, 2000, s. 33) V oblasti vzniká vysoká nezaměstnanost, obyvatelé proto často hledají uživení i nelegální cestou, a to sice krádežemi, pašováním atp. V té době je slovo „Prajzak“ spojováno s podvodníkem, což má dost možná silný vliv i na dnešní pojetí Hlučičanů, především z okolních měst. (Plaček, 2000)

Situace se stává ještě horší, když se v druhé polovině 20. století dostává k moci nacistická diktatura. Během 2. světové války bylo Hlučínsko přiřčeno k říši. „*Hlučínsko se stalo po německém záboru v říjnu roku 1938 součástí slezské provincie a to okresu Ratiboř a vládního obvodu Opolí.*“ (Plaček, 2007, s. 99)

Vzhledem ke komplikované minulosti s československým státem a neúspěšnou integrací, vnímali Prajzové jednotky Wehrmachtu jako své osvoboditele. Nacistická expanze sice přinesla hospodářský úspěch a zvýšení životní úrovně, oblast Hlučínska ale i přesto trpěla nepříznivými podmínkami. Dělo se tak především na úkor marginalizovaných skupin, zejména židovské menšiny, která byla pronásledována a zabíjena. Mimo jiné museli obyvatelé Hlučínska i narukovat do války. (Binar, A. a kol., 2016). „*Za celou dobu války narukovalo z Hlučínska k německé armádě na 12 000 mužů. Na 5 000 se vrátilo zraněných nebo zmrzačených, na 3 000 se nevrátilo vůbec.*“ (Plaček, 2007, s. 105).¹ Dodnes je téma druhé světové často probírané a kontroverzní téma v této oblasti. Zatímco někteří obyvatelé jsou pyšní na to, že jejich dědové bojoval za války na straně Německa, jiní se zase za tuto delikátní minulost stydí.

Po druhé světové válce však náročná cesta Hlučínska nekončí. Na současnou podobu oblasti měl značný vliv růst počtu obyvatel a rozšiřování bytové výstavby. Během komunistického režimu řízené hospodářství znemožňovalo budování většího průmyslového komplexu. Obyvatelé byli nuceni buď se stěhovat a hledat práci jinde, nebo denně dojíždět za prací. Sekularizační a urbanizační fáze procesu modernizace jsou opět odloženy. (Binar, A. a kol, 2016)

---

¹ Původní počet obyvatel Hlučínska v té době bylo 43 000, což je v poměru relativně vysoké číslo

Ačkoli o „Prajzácích“ již nelze hovořit jako o německy smýšlejících Slovanech, obyvatelé Hlučínska chtěli a chtějí německé pasy i bezprostředně po Sametové revoluci, což je možné díky německé spolkové legislativě, která umožňuje získat německé občanství každému, kdo má německé předky v rámci tří generací. I přesto, že Česká republika spadá již několik let pod Evropskou unii, stále platí, že člověk s německým pasem má v Evropě více pracovních příležitostí než člověk s pasem českým. Právě z ekonomických důvodů „Prajzáci“ dodnes dojíždějí do Německa pracovat. Blízkost k německému státu je zde tedy pořád velmi aktuální.

1.2. Hlučínsko z geografického pohledu

Mikroregion Hlučínsko spadá pod okres Opava v Moravskoslezském kraji. Na jihu jej ohraničuje řeka Opava, na severu sdílí státní hranice s Polskem a rozkládá se mezi městy Opava a Ostrava. V letech 1920-1960 existovalo Hlučínsko jako samostatný správní obvod. Následně byly ale jeho obce rozděleny mezi okresy Opava a Ostrava a samostatným správním obvodem nadále není. Tři z 27 obcí regionu mají statut města, konkrétně se jedná o Hlučín, Kravaře a Dolní Benešov. Hlučínsko má celkovou rozlohu přibližně 316 km². K 31. 12. 2011 mělo Hlučínsko 66 097 obyvatel, což představuje 0,6 % z celkového počtu obyvatel České republiky, 5,4% z počtu obyvatel Moravskoslezského kraje a 37,3 % z celkového počtu obyvatel okresu Opava.

Podle statistiky mají obyvatelé „Prajzské“ nižší vzdělání než ostatní obyvatelé republiky. Vyšší podíl obyvatel Hlučínska je bez vzdělání (40%, ČR 33%), se základním vzděláním, včetně neukončeného, (21%, ČR 18%) a s vysokoškolským vzděláním (9%, ČR 13%) než s úplným

středním vzděláním (23%, ČR 27%). Jak již bylo zmíněno výše, region vykazuje mnohem vyšší míru religiozity než zbytek České republiky.

V roce 2001 se k náboženskému vyznání hlásilo 83 % obyvatel (z toho v ČR 32%), v roce 2011 toto číslo kleslo na 49% (z toho v ČR 20%). Přestože odpovědi na otázku o náboženské příslušnosti byly dobrovolné, je třeba zdůraznit, že údaje z roku 2011 jsou problematické, a že 42 % obyvatel Hlučínska a 44 % obyvatel ČR se rozhodlo neodpovědět. (Kubátová, 2004)

1.3. Štěpánkovice – svatá země „Prajské“

Obec Štěpánkovice je jedna z obcí Hlučínska a zároveň místem, kde jsem prováděla svůj výzkum a polostrukturované rozhovory. Název obce se v průběhu času měnil a byl označován různými způsoby - Zepanovin, Sczepankowitz, Czepankowitz a Czepankovice. Po tolika změnách ale od nynějška známe obec jednoduše jako "Štěpánkovice". V dnešní době ji ale většina obyvatel Hlučínska zná pod jiným názvem – Palestina. Historie za tím, proč se Štěpánkovicím říká lidově „Palestina“, není ani dnes plně objasněna. Jedna z variant zmiňuje pojmenování podle potoka, který obyvatelé Kobierzyc (dnes známo pod názvem Kobeřice) překračovali cestou do práce. Tento potok, Jordán, s největší pravděpodobností protékal Oldřišovskou čtvrtí nebo podél vodního toku, který spojoval Albertovec (část Štěpánkovic) a Kobeřice. V souladu s topografií biblického kraje dostala osada, kterou Kobeřané překračovaly, později název Štěpánkovice. Další myšlenkou je, že za názvem obce stojí obyvatelé Kravař a Koutů. „Kravaráci“ jezdili do Štěpánkovic prosit o jídlo v dobách nedostatku a neúrody, jelikož ve Štěpánkovicích bylo vždy blaho a jídla i pití dost. Z tohoto důvodu obec pojmenovali Svatá země,

Palestina. Přesný původ názvu Štěpánkovice jako Palestina je však nejasný a nevyřešený, zkrátka každý jednotlivec se přiklání k odlišné teorii. Termín Palestina si však získal oblibu a v současné době ho často používá naprostá většina lidí z „Prajzské“.

Štěpánkovice jsou v dnešní době rozděleny do čtyř sídelních zón: Svoboda a Bílá Bříza na západě a Albertovec - Hilvetihof (Helvetovec) na východě. Přestože mají Štěpánkovice více než 3 000 obyvatel, nelze je považovat za město. Důvodem je skutečnost, že se v blízkosti nacházejí větší obce (jako například Kravaře), které je počtem obyvatel převyšují. Obec má v dnešní době kvalitní půdní podmínky, rozmanitý reliéf a je zaměřena především na zemědělství. (Binar, A. a kol, 2016)

1.4. Specifika Hlučínska

Hlučínsko se dnes vyznačuje mnoha specifickými rysy. Už jen skutečnost, že se sami obyvatelé nazývají „Prajzáci“ a všechny okolo nazývají „Cisaráky“, svědčí o fenoménu regionu.

Názory lidí z okolních měst na tuto oblast bývají různorodé. Obyvatelé jsou zároveň okolními městy či obyvateli České republiky obecně často stigmatizováni. (Goffman, 2003) Důvodů ke komplikovaným vztahům je mnoho. Je to způsobeno především problematickou minulostí, zejména v období druhé světové války, kdy většina obyvatel Hlučínska byla proněmecky orientovaná, či stále je, a většina obyvatel v té době i verbovala do Wehrmachtu.

Silné vazby na Německu však nejsou jediné specifikum vyskytující se v této oblasti. Jak již bylo zmiňováno výše, oblast Hlučínska se vyznačuje také vysokou religiozitou v tomto regionu, mnoho místních obyvatel stále dochází do kostela, své děti nechávají biřmovat a křtít, ve škole se dokonce vyučuje předmět náboženství. I přes vysoké omezování náboženství v předchozích letech, se zde tyto praktiky podchytily znovu a jsou pořád přenášeny v rámci generací. Lidé se v kostele scházejí a berou to mimo jiné i jako pravidelnou společenskou událost. Mimo chození do kostela se často shlukují na různých odpustech, fotbalu, hasičských slavnostech, plesech, diskotékách a podobně. Tyto společenské události dodnes patří mezi velmi populární a účastní se jich všechny věkové skupiny.

Stejně tak je za vzácný považován i odlišný jazyk regionu. Prolínáním kultur a jazyků (především moravštiny a němčiny) vznikl jazyk s primitivním dialektem, který se dnes používá výhradně v této oblasti a kterému mnoho okolních obyvatel obecně nerozumí. (Mečiar, 2008) Ačkoli se tento jazyk v předchozích generacích používal prakticky denně, nyní se s ním setkáváme převážně u starších generací a jen zřídka u mladších.

Dá se říct, že je pracovitost vnímána za jednu ze základních „prajzských“ ctností, což může být i bráno za pozůstatek „pruského ducha“. (Plaček, 2007) Obyvatelé oblasti i přikládají práci velký význam. Píle v zaměstnání, pořádek na zahradě nebo v domě je jedna ze základních hodnot. Tuto představu potvrzuje i fakt, že podle mých osobních zkušeností jsem nikdy nenavštívila dům na Hlučínsku, v kterém by bylo neuklizeno.

Většina obyvatel i žije ve vícegeneračních domech a sdílí domácnost obvykle se dvěma až čtyřmi generacemi, je tomu tak především díky silnému

důrazu na rodinné hodnoty. (Mečiar, 2008) „Hlučínsko jako příklad obyvatelstva s etnicky indiferentní identitou, tedy jako „obyvatelstvo, které sice hovořilo českými dialekty, ale které se s českým národem v etnickém smyslu neidentifikovalo“.
(Lozoviuk, 2005, str. 185)

Zároveň přetrvává zvyk, že ženy jsou většinu času doma, starají se o děti a rodinu, zatímco muži jsou těmi, jejichž příjem je pro chod domácnosti zásadní. Přestože se tento zvyk v minulosti téměř striktně dodržoval, můžeme i v dnešní době objevit domácnosti, které fungují obráceně nebo zcela jinak. (Kubátová, 2004).

I přes modernizační pokrok a vyšší integraci Hlučínska v posledních letech, za což může především bližší kontakt s okolními městy, si tato oblast stále zachovává svůj unikátní charakter, právě díky dodržování četných zvyků s pestrým rodinným prostředím a důrazem na tradice.

2. Mezigenerační proměny

V rámci psaní této bakalářské práce jsem při popisu mezigeneračních proměn a definice generace, vycházela především z literatury Karla Mannheima. Autorovo dílo a jeho myšlenky ovlivnily mnoho dalších sociologů a napomohly rozvoji sociálního povědomí a generační teorie. Teorie generací se mi stala přínosným nástrojem při zkoumání mezigeneračních proměn hodnot manželství na Hlučínsku. Díky ní se mi podařilo teoreticky vymezit, jak se postoje a chování lidí může měnit vlivem různých generací v reakci na sociální, kulturní či historické faktory.

2.1. Generace vs. skupina

Karel Mannheim (1972) se v jedné ze svých kapitol věnuje tématu generace vs. sociální skupina. Rozhodla jsem se vymezit část této kapitoly pro osvětlení rozdílů mezi těmito dvěma slovy, jelikož si myslím, že by bez tohoto mohlo docházet zaměňování termínu „sociální skupina“ a „generace“.

Při obecném popisu se jak pojem sociální skupina, tak generace shodují v teoretickém vymezení, obě skupiny totiž sdílejí podobné zkušenosti nebo věk členů skupiny. Dle Mannheima (1972) generace není sociální skupina, ale spíše soubor jedinců spojených příbuzenskými vazbami, které se v průběhu času rozrostly: *„Generace postrádají typické sociální skupiny s přesně definovanými členy, cíli a procesy rozpadu, jako jsou rodiny, kmeny nebo sekty.“* (1972, s. 288)

Naproti tomu skupina je shromáždění jednotlivců, kteří sdílejí společné zájmy, cíle, přesvědčení, identitu nebo aspirace. Organizační struktury (např. firemní týmy), sociální vztahy (např. přátelství), kulturní nebo náboženská příslušnost (např. komunita), rodina, etnická příslušnost nebo jiné sociální faktory mohou mít vliv na proces vytváření skupiny. Různé skupiny mohou mít variabilní vnitřní dynamiku a úroveň soudržnosti, stejně jako různou míru závislosti členů a jejich vzájemné informovanosti. *„Generace se zaměřuje na podobnosti a zkušenosti lidí, kteří se narodili ve stejném časovém období, než na vzájemné propojení lidí na základě společných vztahů a příčin, které je spojují“* (Mannheim, 1972, s. 288) Lidé z různých generací mohou být součástí skupin a naopak, zároveň příslušníci stejné generace mohou patřit do různých skupin, neznamenají ale tutéž samou věc.

2.2. Pojem generace

Karl Mannheim odmítal prvotně zažitou pozitivistickou tézi, jež stanovuje, že jediné vlivy ovlivňující generační vazby jsou věk, pohlaví a etnická příslušnost. (Mannheim, 1972).

Vytváření generačních identit je silně ovlivněno kulturním a historickým pozadím. V jeho teorii je generace skupina lidí, která sdílí podobné zkušenosti, jako jsou historické události, společenský vývoj nebo kulturní trendy mající podstatný vliv na jejich životy. Lidé narození v určitém časovém období, kteří sdílejí srovnatelné zkušenosti, kulturní vlivy a sociální kontext, se označují jako příslušníci stejné generace a tyto hodnoty, zvyklosti, postoje či světonázory se často překrývají.

Generace sdílí jiné zkušenosti a jsou ovlivňováni různými aspekty, které tvoří jejich identitu.

Každá generace je formována změnami, neustále se obnovují a vyvíjejí. Samotný věk tedy neurčuje generaci, ale kulturní a společenské prostředí, ve kterém vyrůstá. Mannheim (1972) zdůrazňuje, že klíčovým aspektem definujícím generace je také sociální status jednotlivce. Chování, emoce a myšlení jednotlivců jsou ovlivněny jejich generačním postavením, které také určuje jejich sociální identitu.

2.3. Mezigenerační přechod

Dle teorie Karla Mannheim (1972), biologický cyklus lidského života určuje střídání generací jako univerzální jev. Nové generace střídají ty starší a v důsledku toho se předává kulturní dědictví. Soudržnost generace tvoří příslušníci stejného socioekonomického postavení, kteří se zapojují do společných aktivit a učí se ze společných zkušeností.

Existují různé faktory a mechanismy, které ovlivňují přechod z jedné generace do druhé. Mezi tyto faktory patří například demografické změny, jako je stárnutí populace a narození nové generace, sociální a kulturní změny, technologický pokrok a ekonomické podmínky. Není pak divu, že mají starší generace jiné názory na dnešní svět, technologický pokrok či celkově způsob života než lidé narození v pozdějších letech. Lidé z dané generace jsou zkrátka ovlivňováni vedlejšími vlivy, které, aniž by si to kolikrát uvědomovali, formují jejich identitu.

Přechod z jedné generace do druhé může být doprovázen konflikty a napětím mezi různými generacemi, protože každá generace má své vlastní zkušenosti, hodnoty a přístupy. Starší generace může být konzervativnější a odolávat změnám, zatímco mladší generace může mít odlišné představy o budoucnosti a požadovat inovace a nové směry. Přechod mezi generacemi není jednorázovým a okamžitým procesem, ale probíhá postupně v průběhu času. V průběhu tohoto přechodu dochází ke střetu a prolínání různých generací, což vytváří dynamiku mezigeneračních vztahů a příležitost k vzájemnému učení se a porozumění. Pochopení změn a interakcí mezi generacemi je důležité pro vytváření udržitelných a harmonických společností.

Kdyby neexistovaly různé generace, které by se střídaly, nikdy bychom se nesečkali s fenoménem generačních stylů. Přechod z jedné generace do druhé je proces, při kterém se starší generace postupně stává starší a opouští hlavní roli ve společnosti, zatímco mladší generace se stává novou dominantní silou. Předpokládá se, že generace jsou významným sociálním jevem, který ovlivňuje společenský vývoj a formuje individuální identity: *“Neexistovala by žádná generace jako fenomén společenského umístění; existovalo by pouze narození, stárnutí a smrt, kdyby neexistovala sociální interakce mezi lidmi, žádná určitá společenská struktura a historie založená na nějaké kontinuitě.”* (Mannheim, str. 291)

Mezigenerační přenos je tedy v dnešní společnosti klíčovým procesem, který přispívá k utváření identity jednotlivců a k předávání nejrůznějších konvencí, tradic a zvyků. Mladší a starší generace na sebe vzájemně působí a společenský pokrok by bez této interakce postrádal smysl. Dnešní společnost by bez generační výměny a výměny zkušeností nemohla existovat. Oblast Hlučínska je specifická především pro soužití mnoho rodin

ve vícegeneračních domech, mezigenerační proces je tedy ještě více intenzivní než obvykle. Popsání mezigenerační teorie mi tedy přijde jako spolehlivý podklad pro kvalitativní výzkum využitý pro tuto práci.

3. Manželství

Manželství je živá instituce, která se přizpůsobuje měnícím se sociálním, kulturním a ekonomickým podmínkám. (Hartl, 2004)

Tato instituce, stejně jako generační teorie, je definována různými myšlenkami a technikami. Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla vyzdvihnout ty, které považuji za rozhodující pro zprostředkování pojmu manželství v mé bakalářské práci.

Manželství je v České republice definováno zákonem o rodině jako *"trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí."* (Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.)

Pojetí manželství je mezikulturně vnímáno jinak. Za klasickou západní definici manželství se užívá, že manželství je svazek muže a ženy, jehož charakteristickým znakem je, že děti, které se narodí ženě, jsou považovány za legitimní potomky obou rodičů. Jak píše Kathleen Gough (1959, s. 23): *"Manželství je svazek ženy a jedné či více dalších osob, který zajišťuje, že dítě narozené ženě za podmínek, které nejsou zakázány pravidly tohoto vztahu, získá plnoprávný sociální status ve své společnosti nebo sociální třídě"*. Z této definice autorka vychází z předpokladu, že aby manželství bylo manželství, je nutno v něm mít děti. V tomto případě není bezdětné manželství ani manželství homosexuálů považováno za legitimní.

„Neexistuje definice manželství, která by platila ve všech kulturách a vztahovala se na všechny instituce, které antropologové označují jako manželství. Neexistuje prvek, který by byl nezbytným pro definici manželství všude, v mezikulturní perspektivě“ (Leach, 1982, s. 55) Definice manželství je dle Edmunda Leache (1982) polytetická (Barker, 2006), tedy lze ji považovat za instituci s celou škálou práv, jako je například legitimita dětí, legitimní rodičovství, nárok na pracovní sílu a vytvoření sociálně významných pout „afinity“ mezi zúčastněnými skupinami atp. (Leach, 1982)

Žádný konkrétní typ manželství v sobě nezahrnuje všechna tato práva, ani žádný z těchto prvků není společný všem. Na světě mimo jiné existují další varianty manželství, kde je vztah jednoho muže a jedné ženy (označované jako monogamie), jednoho muže a dvou či více žen (polygamie) nebo jedné ženy a několika mužů. (Pavlík, Z., a kol., 1993). Nelze se tedy v rámci celého světa spoléhat na jedno dané pojetí, jelikož se diametrálně liší podle toho, kde se zrovna nacházíme. Teorie manželství popsána v této části mohou zároveň poskytnout užitečný rámec pro lepší pochopení vnímání manželství v regionu Hlučínska, kde může důležitost této instituce hrát větší roli v životě jedinců oproti lidem žijícím mimo tuto oblast.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Metodologie výzkumu

Pro psaní této bakalářské práce jsem si zvolila metodu kvalitativního výzkumu, jinými slovy řečeno jsem se zaměřila na úzký okruh respondentů, se kterými jsem vedla polo strukturované rozhovory. Tento způsob jsem si vybrala z toho důvodu, aby se mi podařilo lépe pochopit názor respondentů na dané téma a abych měla možnost nahlédnout více do vnitra problematiky daného fenoménu. Myslím si, že se mi díky této metodě podařilo dosáhnout relevantních odpovědí vztahujících se k tématu. V rámci této kapitoly popisuji mé výzkumné techniky, použité strategie a výzkumný vzorek respondentů.

Pro metodologii výzkumu jsem využila tzv. zakotvenou teorii, což je přístup v kvalitativním výzkumu, se soustředí na tvorbu teoretických výkladů a konceptů vycházejících z dat. Tuto metodu vyvinuli sociologové Barney Glaser a Anselm Strauss v 60. letech 20. století. (Creswell, 2016) Zakotvená teorie se odlišuje od jiných přístupů tím, že nepoužívá předem definované hypotézy či teoretické rámce, ale snaží se vyvinout teorii pomocí analýzy a interpretace dat. Centrálním principem zakotvené teorie je stálé porovnávání a analyzování dat, identifikace vzorců, kategorií a konceptů s postupným vyvozováním teoretických výkladů. (Švaříček, Šedřová, 2007).

Proces jsem začala otevřeným kódováním dat, při kterém jsem identifikovala klíčové prvky a kategorie. Následně jsem prováděla selektivní kódování, kdy jsem se zaměřovala na hlavní kategorie a určovala jejich propojení. Základním předpokladem je, že tento vývoj teorie je rozvíjen na základě údajů od účastníků, kteří si daným procesem prošli. V důsledku toho je zakotvená teorie kvalitativním výzkumným přístupem,

v němž tazatel buduje široké vysvětlení (teorii) zkoumaného procesu, činnosti nebo techniky prostřednictvím interakce ovlivněné perspektivami účastníků. (Strauss a Corbinová, 1998)

Interpretace konečné teorie mi pomohla přinést nové perspektivy a porozumění zkoumaným fenoménům a pomoci v rozvoji teoretických konceptů v kontextu pojetí manželství na Hlučínsku.

4.1. Cíl výzkumu

Základním východiskem mé bakalářské práce je porovnat pojetí manželství mezi generacemi (generace mých vrstevníků a generace našich rodičů). Pro můj kvalitativní výzkum jsem se soustředila na matky a porovnání mezi nimi a jejich dcerami, jelikož dle mého názoru lze z rodinného vztahu i lépe pochopit mezigenerační proměnu.

Předmětem práce je zjištění toho, jak se pojetí manželství posouvá v čase, v čem se názory generací liší nebo naopak v čem korespondují, a zároveň jaké vlivy ovlivňují názory respondentů obou generací, jestli v této situaci nějakým způsobem iniciuje i současný pohled na religiozitu.

Mezi mé respondenty patří mladší generace, která spadá do věku 24-35 let, následně druhá generace, která se pohybuje v rozmezí 45-55 let. Výběr respondentů různé věkové skupiny byl klíčový pro adekvátní srovnání mezigeneračních názorů a jejich lepší pochopení. Soustředila jsem se na obyvatelé, kteří na Hlučínsku žili od narození, a také na ty, kteří se odstěhovali a vrátili se zpět, nebo se rozhodli nevrátit vůbec,

abych získala různé perspektivy na život a manželství v daném regionu. Tato variabilita ve zkušenostech a životních příbězích respondentů mi umožnila lépe porozumět různým aspektům mezigeneračních rozdílů a vlivů na koncept manželství. Zároveň jsem se ze strategického důvodu rozhodla zaměřit konkrétně na ženy, abych se vyhnula nutnosti porovnávat i biologické pohlaví a jeho vliv na pojetí manželství.

4.2. Výzkumné otázky

Mezi mou hlavní výzkumnou otázkou jsem si vybrala: „Co se mezi generacemi přenáší a v čem se naopak pojetí manželství v čase proměňuje?“ K této hlavní výzkumné otázce dále navazují další otázky, jež se týkají daného tématu.

Vedlejší výzkumné otázky:

- 1) *Jak moc ovlivňuje vícegenerační soužití životy participantů, je to spíše přínosné či naopak?*
- 2) *Má v dnešní době manželství stejnou hodnotu jako kdysi? Nebo u mladých převládá spíše touha po kariéře/studiu?*
- 3) *Hraje rodina důležitou roli při výběru partnera?*
- 4) *Jak moc hraje religiozita roli v osobních životech participantů?*

Při výběru mých vedlejších otázek jsem se snažila vybrat takové, které zachytí všechna témata zmiňována v názvu mé práce a co nejlépe objasní proměny v rámci manželství na Hlučínsku. Díky těmto otázkám jsem dokázala lépe pochopit dané rozdíly a zároveň i podobnosti, které na tento výzkum navazují.

4. 3. Představení respondentů

V rámci mého kvalitativního výzkumu jsem oslovila celkově šest respondentů, konkrétně žen. Mezi respondentky jsem si vybrala tři páry žen, matky a jejich dcery. Ráda bych teď rozdělila popis respondentů na mladší a starší generaci a postupně je popsala. I přesto, že tři z šesti respondentek souhlasily s ponecháním jména v práci, rozhodla jsem ale pro lepší přehlednost označit všechny respondentky náhodnými písmeny.

1. První pár

Respondentka A – respondentka za starší generaci

Respondentka žije již od svého narození ve zmíněné vesnici (Štěpánkovice), domácnost sdílí společně se svou maminkou, manželem, jejími dvěma dcerami a jejich manželi a vnukem. Odjakživa praktikuje soužití ve vícegenerační domácnosti.

Respondentka L – respondentka za mladší generaci

Respondentka sdílí nyní domácnost se svou matkou a dalšími osobami zmíněnými výše, ve svých 18 letech se ale i se svým tehdejším přítelem přestěhovala na 6 let do Anglie a vrátila se až v březnu tohoto roku. Nyní žije ve sdílené domácnosti. Se svým současným manželem si staví dům vedle domu svých rodičů.

2. pár

Respondentka B – respondentka za starší generaci

Respondentka vyrůstala se svou rodinou ve Štěpánkovicích a soužití ve vícegeneračním domě praktikuje dodnes.

Domácnost sdílí se svým manželem, třemi dětmi - dva jsou svobodní a jedna dcera v domě žije i se svým manželem a synem.

Respondentka M – respondentka za mladší generaci

Respondentka nyní žije v domově se svými rodiči a sourozenci ve vícegeneračním domě ve Štěpánkovicích, momentálně je studentkou na vysoké škole v Opavě.

3. pár

Respondentka C – respondentka za starší generaci

Respondentka nyní žije se svým manželem, synem, jeho manželkou a pěti dětmi ve vícegeneračním domě. Její druhý syn žije v domě vedle. Třetí dcera (rozvedená) žije pár let ve městě.

Respondentka N - respondentka za mladší generaci

Respondentka nyní žije v Ostravě. Ve Štěpánkovicích ale vyrůstala a trávila zde většinu svého útlejšího věku. Po rozvodu s manželem se odstěhovala do Ostravy, kde nyní žije se svými dcerami.

4.4. Sběr dat

Původem pocházím z Hlučínska, a i přesto, že jsem se již v raném dětství přestěhovala do sousedního města. Na Hlučínsku jsem i tak trávila většinu svého času a stále se zde vracím. Díky tomu, že mnoho místních znám již z předchozích let, bylo pro mě jednodušší vybrat ty správné respondenty pro mou bakalářskou práci, jelikož dokážu říci, že lépe rozumím komunitě a kontextu, v němž se respondenti nacházejí. Tato skutečnost mi zároveň pomohla získat hlubší a rozmanitější názory, a také lépe pochopit

jejich tvrzení. Zároveň je velmi důležité při výzkumu získat důvěru a vytvořit si vztah s místními lidmi, což mi díky mému častému pobývání v této oblasti přispělo k získání bohatých výsledků mé studie.

Vzhledem k mému času stráveného zároveň na Hlučínsku i ve městě, jsem si vytvořila nezaujatý názor na obě místa. Pobyt na dvou odlišných místech mi pomohlo získat i širší kulturní rozhled, lépe pochopit jiné způsoby myšlení a všimnout si nuancí obou prostředí. Věřím, že jsem si díky své schopnosti mít nezaujatý a nekritický pohled na zkoumanou oblast, mám za to, že se mi podařilo zachovat objektivitu při sběru dat bez předem vytvořených předsudků.

V kvalitativním výzkumu jsem použila hloubkové polostrukturované rozhovory a zúčastněné pozorování. Protože se v oblasti Hluku nachází několik obcí, vybrala jsem si pro pozorování a rozhovory obec Štěpánkovice, o které jsem se stručně zmínila v teoretické části. V této vesnici jsem strávila většinu svého mládí, kdy jsem se účastnila nejrůznějších kulturních akcí a zvyků, jako jsou odpusty, fotbalové soutěže, plesy, obecní dny apod. Během minulého a letošního roku jsem se snažila věnovat bližší pozornost denním událostem a akcím obyvatel tohoto regionu. Hovořila jsem s mnoha obyvateli o životě na Hlučínsku.

Výběr respondentů byl cílený, snažila jsem se vybrat takové, o nichž jsem měla už v minulosti povědomí a bylo tak jednodušší je oslovit. Rozhovory jsem začala provádět v létě roku 2022, další pak následovaly v zimě roku 2023 a poslední byl proveden v březnu téhož roku, jelikož se až tehdy vracela jedna respondentka ze zahraničí. Dialogy probíhaly vždy doma u participantů, pokaždé mi bylo nabídnuto

pohoštění, všichni respondenti byli velice pohostinní a příjemní. Časové rozpětí rozhovorů se pohybovalo mezi 30-60 minutami.

4.5. Etika

Etika je velice důležitým aspektem při zpracovávání rozhovorů. Před začátkem každého rozhovoru jsem všechny participanty obeznámila s konceptem mé práce, zároveň jsem je ujistila, že jsou jejich výpovědi užity pouze pro akademické účely. (Miovský, 2006) Participanti si samozřejmě mohli zvolit, zda chtějí být během rozhovorů nahrávání diktafonem, a jestli mohou zmínit své jméno. Všichni respondenti s nahráváním souhlasili. Tři z šesti odmítli zmínění jejich jména v práci.

Během dotazování jsem byla velmi opatrná při formulování otázek, jelikož manželství nebo religiozita mohou být pro mnoho lidí mimořádně citlivá témata, zejména pro ty respondenty, kteří si například museli projít rozvodem či jinými citlivými okolnostmi v partnerském vztahu nebo ve velmi blízké rodině. Zároveň i otázka náboženství může být velmi choulostivá. Otázky jsem proto formulovala neutrálním a otevřeným způsobem, abych respondentům umožnila volně diskutovat o svých názorech a zkušenostech, aniž by pociťovali stud, dokonce i strach. V průběhu rozhovorů naštěstí nenastaly žádné komplikace. Respondentky byly velmi otevřené a kolikrát se zmínily i o detailech, které mi pomohly posunout výzkum o krok dál.

4.6. Analýza dat

V rámci získání relevantních bodů jsem si pomocí mých poznámek z terénního deníku přepsala body a v rámci trávení času v lokalitě si vytvořila povědomí do jednoho dokumentu, abych měla lepší přehled v získaných datech. Mimo terénní deník jsem i přepisovala rozhovory nahrané na diktafon a přepisovala do vět. Následně jsem rozhovory analyzovala pomocí otevřeného kódování. Soustředila jsem na takové kódy, které mají význam k analýze dat a jsou podstatné pro připsání nějaké hypotézy. Na základě těchto konkrétních dat získaných z rozhovorů a pozorování, jsem získala nové, konkrétní a nepředpokládané charakteristiky zkoumaného tématu, které mi pomohly více pochopit daný fenomén.

Pro pokročilejší metodu analýzy jsem si vybrala způsob tzv. „vyložení karet“. Tato technika spočívá v organizaci a strukturování kategorií, které jsem díky otevřenému kódování identifikovala. Cílem této techniky je získat systémový přehled o kategoriích a jejich vzájemných vztazích. Díky této technice se mi podařilo lépe identifikovat klíčové témata a podtémata, a zároveň mi to usnadnilo kvalitně převyprávět a interpretovat získaná data v rámci mého výzkumného kontextu. (Hendl, 2008)

5. Interpretace dat

Jak jsem již zmiňovala výše, pro interpretaci dat jsem zvolila kódování. Jednotlivým kódům jsem pak přiřadila význam a spojovala body, které byly relevantní pro vytvoření dané teorie. Součástí interpretace dat jsou podkapitoly s různými zjištěními, a jak se názory mezi mladší a starší proměňují či shodují. Respondentky ve výpovědích často užívají hlučínský slang.

5.1. Soužití ve vícegeneračních domech na Hlučínsku

Vícegenerační soužití je v regionu aktuálním fenoménem. Respondenti, které jsem si vybrala pro své rozhovory, dříve praktikovali nebo stále praktikují soužití v mezigeneračních domácnostech. Cílem této části přístupu bylo zjistit, proč účastníci žijí/žili tímto způsobem, výhody a nevýhody a jestli vzájemné soužití ovlivňuje i osobní život respondentů.

Při hodnocení údajů o vzájemném soužití ve vícegeneračním domě z pohledu starší generace jsem se setkala převážně s příznivými ohlasy: *„Vyhovuje mi to, s těma dnešními cenama bychom to neutáhli sami s manželem, náklady na velký barák, všechno je drahé.* (Respondentka C)

Respondentka C výslovně zdůraznila finanční výhody, nicméně je to pouze jeden z několika důvodů. Pro mnoho lidí na Hlučínsku je vzájemné soužití pozitivní i z hlediska toho, že se vždy můžete obrátit na ostatní.: *„Když je plný barák lidí, tak je to vždycky lepší, než když je člověk sám.“* (Respondentka A). Navíc, jak už i bylo zmiňováno v teoretické části, prostředí na Hlučínsku je velmi rodinné a většina obyvatel se i snaží tento fenomén zachovat:

„Je to prostě rodina, беру velkou rodinu jako základ života“ (Respondentka B). Participantů starší generace jsou již od dětství zvyklí žít v domě s několika generacemi, většinou se jednalo o jejich rodiče a prarodiče, dnes žijí často se svými dětmi a jejich partnery: „Tu máme vlastně 4 generace v jednom baráku. Já s manželem, babi, moje dcery a syn té nejstarší.“ (Respondentka A) Lidé na Hlučínsku mají vícegenerační soužití zažité, zároveň chtějí tuto tradici předávat svým dětem, stejně jako i jim byl tento zvyk mezigeneračně předáván: „Jsem tak zvyklá, vždycky to tak bylo, vždycky tady byli prostě rodiče a nějaké děti. A máme to tak i teď a jsme spokojení.“ (Respondentka B)

Během soužití několika lidí v jedné domácnosti je vzájemná pomoc nevyhnutelným aspektem. Jedinci si primárně pomáhají v rámci úklidu, výpomoci okolo domu či například hlídání dětí: *„Potřebuješ hlídání, nikoho nemáš, teď musíš někoho shánět k děckám nebo tak, když jsou nemocné a tak tu vždycky někdo byl, že se o takové věci vůbec nemusíš starat“ (Respondentka A)*

Výpovědi mladší generace ohledně výhod společného soužití korespondovaly s odpověďmi starší generace také převážně z hlediska pomoci: *„Jo, mi to vyhovuje. Tak sice nás tu bydlí 7, ale pořád máme každý svůj prostor“ (Respondentka M). Vzhledem k tomu, že jsou domy většinou dvoupatrové, starší a mladší generace si tak většinou patra rozdělují, domácnost je poté v podstatě separovaná na menší „byty“, což napomáhá vytvářet harmonickou domácnost. „Rodiče mají klid dole, my tam někdy chodíme pokecat a takhle, na společné obědy, ale jinak si každý dělá svoje. Brácha má svůj pokoj, spolu sdílíme jen koupelku, no a ségra má svůj byt, kde má klid a prostor.“ (Respondentka M). Mezi mé respondentky za mladší generaci jsem si zvolila i takové, které si zažily život ve městě. Respondentka L žila ve velkoměstě, kde společně se svým, již nynějším manželem, byla celých osm let. I po vyzkoušení si zcela jiného životního standardu se ale rozhodla vrátit*

zpátky. Mezi jeden z důvodů patřila opět rodinná podpora, pevné zázemí a větší finanční stabilita „Vrátili jsme se kvůli dětem. To byl největší důvod a samozřejmě barák, že si tady stavíme barák vedle rodičů. Ale převážně ty děti, i kvůli pomoci ze strany rodiny“ (Respondentka L) Přestože jedna z respondentek za mladší generaci nyní žije ve městě a současný životní styl ji vyhovuje, i ona sama uznala, že v dobách největší krize by sama ocenila pomoc ze strany rodiny. „Jako je fakt, že ta pomoc rodiny mi někdy chybí. Ať už z toho finančního hlediska, nebo pomoci ohledně dětí.“ (Respondentka N)

Vzájemné soužití mezi generacemi ale ne vždy přináší jen pozitivní stránky.: „Musíš si prostě rozumět v té rodině. Pokud jsou spory, tak je to na nic. To se pak nedá spolu žít v tak velkém počtu.“ (Respondentka A)

Respondentka C nyní žije v domácnosti se svým manželem, synem, jeho manželkou a vnoučaty. Momentálně ji soužití vyhovuje, v minulosti si ale musela protrpět nepříjemnosti, které vyvstávaly ze vzájemné netolerance mezi ní a její tchýní. Kdysi se totiž musela přestěhovat z Kravař do Štěpánkovic se svým manželem: „Neměla jsem soukromí, no. Mama od manžela byla furt za mnum, Každé ráno se vstávalo, oma² furt od rána stála za mnum. Já potřebovala soukromí, ona to netolerovala“. Netolerance z hlediska soukromí či respektování různých návyků může vést k vyhocení situací. Pro člověka žijícího ve vícegeneračním domě, a ještě k tomu na vesnici s malým počtem obyvatel, kdy téměř všichni o sobě ví, je i navíc těžké prosadit svou vlastní identitu bez povšimnutí okolí „Mi strašně vadilo, že když jsem byla mladší, že jsem nemohla vyjádřit sama sebe, když jsem byla s něčím extravagantním, tak tady mě odsoudili...to mi vadilo.“ (Respondentka L)

Nemožnost anonymity může být pro mladší generaci v dnešní době jedním z důvodů odstěhovat se do města. Pro respondentku N bylo právě nalezení

---

² Oma – babička, v tomto kontextu má respondentka na mysli její tchýni, lidé na Hlučínsku říkají oma většinou jak vlastním babičkám, tak babičkám jejich partnerů

„sebe sama“ důvodem ke krátkému úniku. Respondentka N se pro město v minulosti rozhodla taky. V jejím případě ale už návrat do oblasti Hlučínska nenastal: *“Ve městě mám tu anonymitu. Po rozvodu jsem chtěla utéct od všeho, začít nový život. A teď mi to tady vyhovuje. Za rodinou jezdím pořád, to jo, ale žít bych tam už neuměla.”* (Respondentka N)

“Ale neříkám, že mě to tu někdy neštve, všichni o tobě vědí, bojíš se kolikrát udělat něco, protože se to hned dozví sused....” „Minimálně bych fakt chtěla aspoň na chvíli žít v zahraničí nebo v nějakém městě, zažít ten rozdíl.“ (Respondentka M)

Názory na vzájemné soužití ve vícegeneračních domech korespondují mezi generacemi ve vzájemné pomoci z finančního a rodinného hlediska. I přes převládající pozitiva můžou ale vyvstávat situace, kdy soužití v této oblasti i domě nejsou snesitelné. Při rozhovorech jsem zaznamenala, že možnost útěku do města či zahraničí zmiňovala pouze mladší generace, starší generace, i přes případné konflikty či narušování soukromí, na rozdíl od mladší generace ani nezamýšlela tuto variantu. Oblast Hlučínska je zkrátka vhodné místo pro rodiny a lidi, jimž blízkost s rodinnými příslušníky vyhovuje. U respondentek za starší generaci, které mají již stálou práci a rodina je pro ně prioritou, není důvod odstěhovávat se do města nebo začínat život jinak, když byly celá svá léta zvyklé na nějaký standard. Mladší generace má oproti tomu více možností, ať už co se cestování, kariérního či studentského života týče. V kontextu širokých možností je tedy pro ně přirozeně atraktivnější zkusit něco nového.

5.2. Pojetí manželství

V této části mé vedlejší výzkumné otázky jsem se pokusila zjistit, jak participanti vnímají manželství, co si pod ním představují, jestli jej vnímají jako prioritu

V dnešní době se dá považovat za trend západní společnosti nechávat svatbu na pozdější věk a upřednostňovat kariéru nebo studium. Je běžné, že po střední škole se mladí rozhodnou jít na vysokou školu či přímo do práce a rodinu nechávají až na druhém místě. Kdysi tomu tak ani zdaleka nebylo: *„Jako ta naše generace se všichni tak brali, 18, 19, 20 a kdo měl třeba pár let po dvacítce, tak už to bylo divné, že ještě není vdaná, že ještě není ženatý, to se bralo, že už je stará“* (Respondentka A) Ze společenského hlediska nebylo „normální“, když někdo před dovršením dvaceti let neměl partnera. V minulosti prvně nebyly takové široké možnosti, co se vysokých škol týče, či kariéry, zároveň ale z výpovědi mých respondentek nebyla ani potřeba jít tímto směrem: *„Já bych na to musela mít povahu a já jsem nikdy nebyla taková na tu kariéru nebo tak, já jsem se vyučila a hned jsem šla na mateřskou.“* (Respondentka A) Všechny respondentky za starší generaci sdílí v podstatě stejnou zkušenost. Po učilišti šly hned na mateřskou a o kariéře ani nepřemýšlely: *„Já jsem nikdy nebyla ambiciózní člověk, na střední mi stačilo, že jsem prošla, o kariéře jsem netoužila, jo. Pro mě byla přednější rodina“* (Respondentka B)

„Kariéra se může sesypat, raději investovat čas do dětí, nevím.“ (Respondentka C)

V tu samou chvíli respondentky zmiňovaly, že ačkoliv samozřejmě záleží na povaze člověka a doba se mění, samy jsou zvyklé, že kariéru by měl především dělat muž, načež žena by měla zůstat v domácnosti a starat se o děti: *„Já si třeba myslím, že kariéru by měl dělat chlap, ale ta ženská*

by prostě měla být doma s děčkama“ (Respondentka A) Respondentky za starší generaci zároveň zmiňovaly, že jim tento zvyk byl předáván skrz rodiče. Vlivem dnešní doby, sociálních sítí a větší otevřenosti do světa mohou mladí vidět věci z jiné perspektivy a více je láká poznávat nová místa. Respondentky se za starší generaci shodují v tom, že i přes posun doby není příhodné zakládat si rodinu pozdě. Jen přece i z biologického hlediska je náročnější se ve vyšším věku pokoušet o děti. U všech z nich je totiž rodina a její rozšiřování velice důležitým aspektem *„Není to dobré. Ti mladí by se měli zamyslet, měli by upřednostnit děti, už kvůli budoucnosti“* (Respondentka C)

„Je to takové na úkor si myslím, že se ten věk potom zvyšuje, než se zakládá ta rodina, potom třeba neumí mít tu rodinu“ (Respondentka A)

Oproti tomu mladší generace upřednostňuje spíše kariéru, studium či soustředění se sami na sebe: *„Tady prostě nebyla práce, která by nám vydělala dostatek peněz na cestování a celkově. Proto jsme jeli do té Anglie, no.“* (Respondentka L) Mladší generace, ať už má partnera nebo nikoliv, nepokládá manželství za takovou prioritu jako kdysi *„ Ted' chci nějak dodělat školu a pak se uvidí.“* (Respondentka M) U dvou respondentek z mladší generace je kariéra či vzdělání přednější než zakládání rodiny. Ovšem třetí respondentka vnímá jak rodinu, tak vzdělání/ kariéru jako něco, co se dá skloubit dohromady. Sama se totiž již v 19 letech musela vdávat. *„Rodiče by nepřekousli, kdybych měla dítě a nebyla vdaná, takže jsem se musela vdát no“* (Respondentka N) Respondentka N ale sama uznala, že kdyby bylo čistě na ní, nevdávala by se vůbec a až by její dcera byla starší, soustředila by se na kariéru a studium i tak.

Nejen zakládání rodiny, ale i sňatek mezi páry je velice důležitou součástí života z hlediska starší generace. *„Já to беру jako jistotu. Jako nikdy nemáš jistotu, ale prostě pro mě rodina a manželství znamenají jistotu*

a zázemí“ (Respondentka B) V minulosti bylo doslova nepřipustné, aby si žena přivedla chlapce domů, aniž by byli svoji:“ Kdysi vůbec, to nešlo, vůbec nemohl tady někdo v noci přespávat u nikoho, všichni prchali nad ránem“ (Respondentka B) Dnes již ale samy mají dcery, které se svým přítelem začali žít v jedné domácnosti ještě předtím, než se vzali, „...Barunka i Klárka tu bydlely s partnery ještě před svatbou, no. Obě vlastně. A mi to vůbec nepřišlo nějak divné jako. Protože to už je dneska úplně normální.“ (Respondentka A)

Soužití partnerů v jednom domě, aniž by byli manželé, je situace, která dnes již vcelku pozitivně přijímána z hlediska starší generace. Jinak se ale staví k tomu, když má pár dítě a není v manželství: *„Chlap, který si nevezme svoji partnerku, je zbabělec. A už vůbec když máš dítě s ňou, to je pak úplně totální zbabělec, že si pořád nechává otevřená vrátka, jakoby ten chlap, pokud si tu ženskou nevezme.“ (Respondentka B) Zakládání rodiny by podle výpovědí respondentek mělo jít „postupně“, tedy zasnoubit se, vzít si partnera a až pak s ním mít děti. Při rozhovorech jsem se i doptávala, jak by popřípadě respondentky reagovaly na to, kdyby taková situace nastala u nich v rodině: *“Určitě bych chtěla, aby byly moje děti spolu, když budou mít dítě. Neumím to samozřejmě zaručit, když to takhle budou chtít, tak to tak bude, ale já bych chtěla, aby prostě byli v manželství.“ (Respondentka A) Jedna z respondentek by se se situací smířila, určitě by jí to ale mrzelo. Respondentka B tuto situaci už zažila se svou starší dcerou, která měla své první dítě už před svatbou. *“Kdysi holka byla těhotná, okamžitě svatba. Monika se brala a byla se sedmi měsíčním dítětem, jo, to by kdysi neprošlo.“* Stav v domácnosti u respondentky B doma byl po sdělení jejich dcery ohledně této novinky vcelku nepříjemný, sama říkala, že po čase vzala situaci lépe, byla především ráda, že k nějaké svatbě konec konců vůbec došlo, nesmířila se s tím ale hned. Respondentka C tento trend bere hůř než respondentky předchozí: *„Upadají rodinné hodnoty, rodina je základ, oni pak nevidí, co je manželství a ovlivňuje je to v budoucnu, oni nevidí, co to je a pak***

to neumí přenášat na potomky.“ Pro ní je manželství jedna z rozhodujících hodnot, bez toho si dítě nedokáže uvědomit skutečnou hodnotu a pak se nerozvíjí tak, jak by „správně“ mělo. Žítí na hromádce je podle ní novodobý trend, který praktikují mladí lidé a znehodnocují tím hodnotu manželství. I přesto, že je vyloženě proti, už nějak přijmula, že se tento trend stává čím dál tím populárnějším.

Naproti tomu mladší generace se k uzavírání sňatku přiklání jinak. Podle respondentek je manželství v podstatě jen smlouva na papíru podepsána párem, která stvrzuje trvalý svazek.: *„No taková byrokracie, víceméně smlouva, závazná.“* (Respondentka M)

I přesto, že by samy svatby jednou chtěly zažít, nevnímají to jako nutnost pro to, aby i tak vztah mezi dvěma lidmi fungoval: *„Ve výsledku je úplně jedno, jestli jste manželé nebo ne, je to prostě jen papír.“* (Respondentka L)

Poslední respondentka, která již jednou vdaná byla, a bohužel si musela projít i rozvodem, při rozhovoru uvedla, že by bylo mnohem jednodušší ukončit vztah a komplikace s ním spojené, kdyby vdaná nebyla. *„To manželství je smlouva a papíry, rozvod jsou ještě větší.“* (Respondentka N)

Sama si bohužel ale v té době nemohla vybrat, jelikož byla už těhotná a její rodiče i rodiče od partnera nedokázali v té době zkousnout, kdyby jejich budoucí dítě nebylo v „úplné“ domácnosti. Také mě zajímalo, jaký na to má respondentka názor dnes, popřípadě, jestli by i ona v takové situaci nutila svou dceru ke sňatku: *„Nikdy bych jí k tomu nenutila, myslím, že i rodiče teď toho litují, že se tak stalo. Kdyby věděli, že se rozvedu. Takže svou dceru ne, rozhodně nenutila.“* (Respondentka N)

Zároveň také z mé strany vyvstala další otázka, jak mladší generace vnímá tento na vesnici zažitý trend u jejich rodičů, a jestli si sami dokážou představit brzké vdávání. Respondentky (M a L) si samy takovou situaci

nedokázaly představit, konkrétně takovou, kdy by už v 19 letech musely začít rodinný život. „Jako zrovna naším to klaplo. Ale vždyť toho člověka ani neznáš, když se spolu jednou vyspí a pak čekáš dítě s někým, koho znáš třeba 4 měsíce jen z diskoték...to je celkem riskantní.“(Respondentka L)

„Jako mi je 24 a nedokážu si představit, že bych už teď měla dítě, vůbec. Vždyť se sotva dokážu postarat o sebe.“ (Respondentka M)

Starší a mladší generace se v tomto ohledu na manželství příliš neshodují. I přesto, že jsou starší respondentky smířené s posunem doby, má generace starších respondentek za to, že by se manželství mělo udržovat ve stejné rovině jako kdysi.

5.3. Vliv rodiny na výběr partnera

Silné rodinné vazby a zvyky mohou kolikrát hrát roli při výběru partnera. Předmětem výzkumu v této oblasti je, jestli rodina hraje, či hrála i v minulosti, zásadní roli při výběru vhodné „polovičky“, zejména z důvodu společenského, etnického původu či náboženského přesvědčení. I vzhledem k historickým událostem, o nichž jsem hovořila dříve, mohou existovat mezigenerační rozdíly v rámci volby partnera. Starší generace, mohou být ovlivněny historickými událostmi a vybírat si partnera především svého etnického původu nebo stejného náboženského vyznání. Hodnoty a postoje se ovšem ve společnosti v průběhu času mění, rozhodla jsem se tedy zjistit, jaké aspekty mohou ovlivňovat vybírání partnera.

Z výpovědí starší generace jsem zaznamenala, že jejich rodiče neměli ani tak požadavky na povahové rysy či vzdělání. Chtěli především, ať se jejich dcery nevdávají někam daleko a nejlépe si vybírají partnera

z Hlučínska: *„Že většinou ty děcka se tady tak popárujou kolem, jakože třeba ze Štěpánkovic si někoho vezmeš nebo z té Svobody, že to tak bylo zvykem“* (Respondentka A). Vztít si někoho z okolí bylo kdysi pro rodiče respondentů zásadní, už jen kvůli kratšímu dojíždění a sdílení stejných hodnot. *„Rodiče nikdy neměli nějaké nároky, hlavně ať to není cizinec a umí robit na baráku“* (Respondentka B). Vzdělání či kariéra nehrají ani tolik roli, jako etnicita. Všechny respondentky za starší generaci přiznaly, že by byly mnohem raději, kdyby si i jejich děti přivedly někoho z České republiky, přítomnost člověka jiné národnosti by byl jeden z aspektů, na který by si musely déle zvykat.

I mladší generace se k vybírání partnera staví podobně. Respondentky za mladší generaci samy přiznaly, že se při výběru druha snaží hledat takového, který koresponduje hodnotami, které mají dívky předané od rodičů. Většinou si chtějí hledat partnery v blízkém okolí, především ty, kteří jsou obeznámeni s oblastí Hlučínska: *„Já si myslím, že kdybych tady přivedla někoho z města, tak to byl pro ně asi velký kulturní šok“* (Respondentka M)

Generace se tedy shodují v tom, že mít partnera z podobného zázemí přináší výhody v rámci podobné mentality, a tím snazšího prohloubení vztahu. Navíc mít partnera z rodné vesnice, nebo vesnice blízké, přináší i větší podporu z rodiny a přátel. Je to také z důvodu, že se téměř všichni znají a Hlučínsko je v podstatě jedna velká rodina. *„Ono pro mě bylo mnohem jednodušší představit Toma rodině, protože od malička jsme žili na stejné dědině. Rodiče se už předtím potkali v hospodě na pivu třeba nebo v kostele, a je to pak takové jednodušší“* (Respondentka L) *„Předtím než jsem se odstěhovala do Ostravy, tak byl manžel taky z vedlejší dědiny. Je to i jednodušší potkat nějaké lidi a dát se s nimi do řeči než tady ve městě“*. (Respondentka N)

Mít partnera z okolí je tedy i dnes pro respondentky považováno za výhody a i všechny respondentky za mladší generaci uznávají, že je pak plánování a organizování s rodinou a přáteli jednodušší, když je jejich partner ze stejného prostředí.

5.4. Vliv víry na osobní život respondentů, manželství

Vzhledem k velkému počtu katolíků v hlučínském regionu může mít víra podstatný vliv na osobní život a pojetí manželství u respondentů. V důsledku toho jsem se v posledním oddílu své práce otázky rozhodla zahrnout otázku, zda víra a náboženské hodnoty mohou být zásadními vlivy při hledání a výběru partnera. Náboženská oddanost a víra v řadě národů, včetně České republiky, slábne. Předmětem zjištění je také to, jestli se tento trend začal rozšiřovat i na Hlučínsku, nebo jestli naopak náboženské vyznání hraje stále velkou roli.

Respondentky za starší generaci všechny zmínily, že v dětství chodily do kostela běžně. Byla to taková tradice, že každou neděli vstávaly a společně se svou rodinou docházely na mše. Nebyla to ani tak otázka volby, spíše jako povinnost. Jedna z respondentek dokonce uvedla, že sama by své děti vyloženě nenutila chodit do kostela, i přesto, že je sama silně věřící a modlí se každý den, nikdy by to samé nevyžadovala po ostatních. Nucení má totiž spíše negativní dopad na pojetí víry mezi mladší generací. *„Své děti ne, ty jsem nikdy nenutila, nás k tomu nutila oma, nemělo to žádný dobrý vliv. Je to odradilo, bo nás oma vyhazovala do zimy, ať vstávají do kostela, když byla fujavice³ venku.“* (Respondentka C) I podle ostatních respondentek za starší generaci by víra měla být předmětem volby. *„Já si spíš myslím, že si to člověk má*

---

³ Fujavice - vítr

udělat v sobě ten pořádek jako, už by si to lidi měli nastavit podle sebe a ne že musíš do kostela, musíš na zpověď, je to takové zastaralé. Já jsem věřící, ale prostě nejsem fanatic.“ (Respondentka B). Respondentky za starší generaci samy v dnešní době navštěvují kostel každou neděli nebo při svátcích jako jsou Vánoce a Velikonoce: *„Jako jdou, když máme mši za někoho, nebo tak. A nenutím je. Ted' už jsou vdané a neříkám jim: „Ty musíš do kostela, chodí aspoň na Vánoce, aspoň na Velikonoce. A doufám, že ony k tomu najdou cestu tak, jak jsem si k tomu potom našla cestu já v dospělosti“* (Respondentka A)

I přesto, že nemají respondentky na své děti nároky ohledně víry, křtiny jsou pro ně stále tradicí, která by se měla zachovat *„Vadilo by mi, kdyby si nedali dítě pokřtít, to by mi vadilo, jo. Jako pokřtít dítě je základ. Pak ať se každý rozhodne.“* (Respondentka B) Na Hlučínsku svatby probíhají převážně v kostele. Když ale není jedinec pokřtěný, nemůže této možnosti ani využít. Zároveň respondentky berou křtiny jako takový rituál vstupu dítěte na svět.

Mladší generace oproti té starší již neklade takový důraz na víru. Všechny respondentky v dětství chodily do kostela a dodržovaly tradice spojené s katolictvím, jako je pravidelné modlení či chození na zpověď. Respondentka M stále věřící je, nicméně už tradice spojované s vírou nedodržuje. *„Jako já věřící jsem, rodiče mě k tomu vedli, chodívala jsem i do kostela pravidelně, ted' už ani ne, nemám na to čas.“* Zbývající dvě respondentky za mladší generaci se za katoličky ani nepovažují: *„Momentálně prostě to není něco, co bych vyhledávala, nebo to není moje cesta, kterou bych se vydala“* (Respondentka L) *„Jako asi pořád v něco věřím, jen ne v Boha. A neberu vážně to chození do kostela a podobně, na svátky jo, na ty mše za zemřelé, ale jinak ne“.* (Respondentka N)

I přes fakt, že dvě ze tří respondentek se nyní za věřící nepovažují, rády chodí s rodinou stále do kostela během různých svátku či na mše za zemřelou rodinu. Zároveň taky všechny chtějí nechat pokřtít, nebo pokřtily své děti.

Opět po nich ale v závislosti na tomto nepovažují, aby následovali katolickou víru. „Jako zajímá mě si o tom třeba přecíst nebo tak a posunout to dál, vysvětlit synovi, proč se ty svátky vlastně slaví a tak, to mi přijde důležité, ale nevidím nic v tom, že musíš každou neděli do kostela.“ (Respondentka L)

Co se křtin týče, všechny respondentky by chtěly své dítě nechat pokřtít, je to zejména přání jejich babiček a rodičů. Zároveň se taky přiklání k možnosti, že se jejich děti v budoucnu budou chtít vydat katolickou cestou a mohlo by je mrzet, kdyby nakonec své děti pokřtít nenechaly. „ No určitě chci Artíka pokřtít, už jen kvůli toho, že je to přání tady babičky a hlavně jako taky, že jak máš češtinu a matematiku, tak další nejdůležitější předmět je náboženství, že, takže nechci, aby o to nepřišel, aby mu bylo v budoucnu líto, že nebyl součástí toho, ale nebudu ho nutit.“ (Respondentka L)

„Dcery pokřtěné jsou a jako nelituju toho, ty křtiny nemají pak už vesměs vliv na to, jestli bude věřit nebo ne“ (Respondentka N)

„Mi ty křtiny přijdou jako taková zažitá tradice tady, takže už jen kvůli té tradici bych chtěla své děti nechat pokřtít“ (Respondentka M) Víra a náboženské hodnoty mají u respondentů stále významný vliv na jejich život. U starší generace patří chození do kostela a dodržování tradic s vírou spojené stále mezi každodenní zvyk. I přesto, že zájem o víru u mladší generace slábne, stále navštěvují kostel minimálně během svátků či během mší za zemřelé předky. Pro starší generaci jsou křtiny považovány za důležitý rituál vstupu dítěte na svět, ačkoli nevyžadují, aby jejich děti ve svém životě následovaly stejný směr.

Rozvod je velice obtížné a citlivé téma a především v oblasti Hlučínska, kde je společnost v hodnotách manželství stále, minimálně u starší generace, konzervativnější i také velice stigmatizována. Pro mnoho jedinců může být totiž rozvod brán jako selhání manželství, zrada tradičních a katolických hodnot. Rozvody jsou především v České republice relativně vysoké.

“Rozvodovost se již deset let pohybuje v Česku kolem 46 procent, nevydrží tak skoro každé druhé manželství. (Deník.cz, Rozvod v Česku)

Účelem této otázky je především zjištění, jak obyvatelé Hlučínska nahlíží na rozvody, popřípadě jestli za jejich postojem stojí i katolická víra a do jaké míry by dokázala starší, tak mladší generace rozvod v rodině přijmout. Respondentky starší generace mají všechny stabilní vztah se svým již dlouholetým manželem. Nikdy ani neuvažovaly nad rozvodem. Samy ale uznávají případy, kdy již není jiná cesta než posvátný svazek ukončit. Bití, alkoholismus či jiné závislosti, které jeden z partnerů přináší do vztahu, jsou pro všechny respondentky situace, které by se tolerovat neměly. Stejně tak ale podle jejich názoru za rozvodem ani kolikrát nestojí tyto extrémní stavy. Mladší generace není tolik obrněna jako kdysi, čím dál více lidí dle starších respondentek sebemenší konflikt řeší rozvodem. *„Neříkám, že se nehádáme s manželem. Lidí se opravdu rozvádí při proních problémech, nesnaží se to překonat, nějaká hádka a hned prostě odchod. (Respondentka B).* Málo trpělivosti a vzájemné netolerance pak vede k vyšší rozvodovosti. Jak už jsem zmiňovala v první části, manželství vyvstává jednu z nejdůležitějších hodnot v životě starší generace. Už jen díky udržení této tradice mají za to, že by se dva ve vztahu měli uskromnit vůči tomu druhému a vyhovět si navzájem, aby tím byly zamezeny zbytečné konflikty. Rozvedená rodina zároveň nemá dobrý vliv na dítě manželů. Důvodem dnešních rozvodů jsou podle nich i dnešní sociální výhody, kdy se Český stát snaží zabezpečit matky samoživitelky: *„Já si myslím, že dneska to je proto, že jsou ty sociální výhody, víte., ty rozvedené jsou podporované, můžou si to dovolit, dostávají dávky, nejsou závislé na tom chlopovi.“ (Respondentka C)*

V tomto kontextu mě zároveň zajímala otázka, jak by reagovaly na rozvod v jejich rodině, konkrétně u jejich dětí. Samozřejmě žádný rodič

nechce vidět své dítě trpět, všechny proto vypověděly, že by v tom nejhorším případě rozvod přijmuly. Jedna z respondentek si i zažila rozvod u své vlastní dcery: *“Ten rozvod mě dostal. Nikdy jsem to nečekala. Automaty, bil ji, lepší byl rozvod. Přijmula jsem to, nic jiného mi nezbývalo, rodina tam nebyla, nebyl tam ten dobrý základ.”* (Respondentka C) Respondentky uznaly, že i přesto, že rozvody nekorespondují se zákonem v Bibli, nemají se tolerovat extrémny, které ubližují vašim bližním.

Podobně se k rozvodům staví i mladší generace. Agrese, podvod, alkohol byly nejčastěji zmiňované důvody, proč se rozvést. Všechny respondentky si jsou jisté, že v případě takové situace by měly ze strany rodiny všestrannou podporu a pochopení. Dokonce i respondentka, která si sama rozvodem prošla, zmínila, že se bála reakce rodiny na to, že se rozvádí. Ze strany obou rodin se jí ale dostalo pochopení. I přes stále přenášející se katolické hodnoty, v kontextu rozvodů tento fenomén nehraje roli, jelikož žádnému jedinci na světě nestojí za to se trápit.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjištění toho, jak se pojetí manželství na Hlučínsku mezigeneračně proměňuje, popřípadě jaké aspekty názory ovlivňují. Zkoumání postojů lidí z regionu je ideální cestou k porozumění toho, jak se manželství může proměňovat v konkrétním sociokulturním kontextu. Ačkoli jsem se v této oblasti narodila, i tak jsem při realizaci mé bakalářské práce získala větší znalosti ohledně místního prostředí a širší rozhled na koncept manželství.

Většina rodin na Hlučínsku i dnes žije ve vícegeneračních domech. Tato tradice je zde již zažitou praktikou v řádu několika let. Navzdory tomu, že může být soužití dvou a více generací někdy komplikované a lidé musí podstoupit určitá omezení, tento trend i dnes přežívá a zdá se, že ani neubírá na jeho popularitě. Díky důrazu na rodinné hodnoty a vzájemné pomoci v rámci jedné velké domácnosti se i mladší generace, nepopírajíc, že je láká na nějakou dobu vycestovat do jiného města či zahraničí, stále ráda vrací zpět do rodného Hlučínska.

Uzavírání sňatků je v poslední době mladší generací odkládáno na pozdější věk. Ani tento region není výjimkou. Mladší generace preferuje nejdříve kariéru nebo studium. Odsun manželství na druhé místo vnímá i generace starší, i přesto, že si stále stojí za tím, že by se lidé měli vdávat či ženit v útlejším věku (kolem osmnácti až dvaceti let), přijímají novodobý trend a jejich názory v tomto směru neovlivňují jejich potomky.

Vzhledem k stálému zachování rodinných hodnot a velké blízkosti rodinných příslušníků si participantů logicky přejí, aby následovníci generace

zachovávali harmonický chod domácnosti. Je pro ně tedy přirozené vybírat si partnery z blízkého okolí, kteří už nemusí vstupovat do regionu s jinou mentalitou a zvykat si na nové hodnoty. Přímý vliv rodiny na jeho výběr však přítomen není. Spíše v rámci jak starší, tak mladší generace, zde vyniká tendence najít si partnera s podobnými prioritami právě v rámci zachování harmonie a nějakého řádu, na který jsou zvyklí.

Oblast Hlučínska se řadí mezi region s vysokým počtem věřících osob. Předmětem zjištění práce bylo mimo jiné i to, zda silná religiozita zasahuje do smýšlení respondentů ohledně manželství a rodinného života. I přes fakt, že mladší generace upouští od víry a není pro ně tolik významná jako kdysi, stále dodržují alespoň nejzásadnější katolické tradice. Nedá se ale říct, že víra zásadním způsobem ovlivňuje pojetí manželství či novodobé vztahy. Respondenti nanejvýš nechávají (nebo v budoucnu chtějí) své děti pokřtít, aby v budoucnu měly možnost vybrat si směr a mohly mít svatbu v kostele.

Z výsledků výzkumu lze vyvodit, že přechody v pojetí manželství mezi generacemi skutečně probíhají. Je to zejména způsobeno aspiracemi mladistvých, co se kariéry či studia týče. Mladší generace sice nepřikládá manželství stejnou hodnotu jako jejich rodiče, stále ale většinou žijí s rodiči (někdy i prarodiči) ve vícegeneračním domě, nebo se minimálně na Hlučínsko rádi vrací. Můžu tedy říct, že i přes některé mezigenerační rozdíly spolu jedinci žijí v harmonickém prostředí s rodinnými vazbami a tradicemi, které se mezi generacemi přenáší.

Literatura a zdroje

- Barker, Ch. (2006). *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál.
- Binar, A. a kol. (2016). *Štěpánkovice*. Štěpánkovice: Obec Štěpánkovice.
- Creswell, J. W. & Poth, Ch. N. (2016). 4th. Ed. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks: Sage publications
- Česko. (2023). *Zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník*. Citováno 15.června 2023.
Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/f4581006/>
- Deník. (2022). *Polovina Čechů se rozvede. Nedají vztahu šanci, poradnu volí jen každý desátý*. Citováno 15. června.
Dostupné z:https://www.denik.cz/z_domova/rozvody-v-cesku.html
- Goffman, E. (2003). *Stigma: Poznámky o způsobech zvládnání narušené identity*. Praha: SLON.
- Gough, K. (1959). The Nayers and the Definition of Marriage. *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 89(1), 23-34. Citováno 15.června. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2844434>
- Hartl, P. (2004). *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál
- Kubátová, H. (2014). Proměny způsobu života na Hlučínsku v mezigenerační perspektivě. *Český lid*, 101(2), 209-231. Citováno 15.červnaa 2023. Dostupné z: <https://ceskylid.avcr.cz/media/articles/231/submission/original/231-475-1-SM.pdf>
- Leach, E. (1982). *Social Anthropology*. Fontana Press.
- Lozoviuk, P. (2005). Etnická identita a její reflexe v etnologii. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit (antropologická perspektiva)*, 162-197. Citováno 15. června 2023

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/268212855_Etnicka_indiference_a_jeji_reflexe_v_etnologii

Mannheim, K. (1952). The problem of generations. In P., Kecskemeti. *Karl Mannheim: Essays* (s.276-322). London: Routledge. Citováno 15.června 2023.

Dostupné z:

<https://marcuse.faculty.history.ucsb.edu/classes/201/articles/27MannheimGenerations.pdf>

Mečiar, M. (2008). *Hlučínsko: sociální identity a generace*. Ostrava. Ostravská univerzita. Pedagogická fakulta

Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.

Pavlík, Z., a kol. (1993). *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)

Plaček, V. (2000). *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742–1960*. Hlučín: Kulturní dům

Plaček, V. (2007). *Prajzáci II aneb Hlučínsko ve staronové vlasti 1920–1938*. Háj ve Slezsku: Maj-Tiskárna.

Rozhlas. (2021). *Jak se Hlučínsku nechtělo k Československu. Příběh z časů vzniku republiky*. Citováno 15. června 2023. Dostupné z:

<https://program.rozhlas.cz/jak-se-hlucinsku-nechtelo-k-ceskoslovensku-pribeh-z-casu-vzniku-republiky-8614549>

Švaříček, R., K. Šeďová (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.

Vyhlídal, J. (1930). *Pod žezlem pruských králů*. Přerov: Společenská knihtiskárna v Přerově